

Шевчук Ірина Василівна

кандидат педагогічних наук, доцент

Уманський педагогічний університет імені Павла Тичини

Шкуренко Олександра Вікторівна

кандидат педагогічних наук

Уманський педагогічний університет імені Павла Тичини

Підготовка майбутніх учителів до активізації розумової діяльності учнів початкової школи на уроках математики

Одним з важливих завдань сучасної школи залишається активізація розумової діяльності учнів початкових класів на уроках, в тому числі і на уроках математики. Ця проблема пов'язана із зосередженням уваги вчителів початкової школи на нерозкритих можливостях навчального матеріалу; на організації роботи учнів так, щоб кожна дитина була задіяна в активну діяльність, тобто стала центральною фігурою уроку.

Грунтовно ця проблема розглядається в працях В.І.Загв'язінського, І.А.Зязюна, О.В.Попової, С.О.Сисоєвої, В.О.Сластьоніна та ін. Активізація учнів на уроці, вважають вони, створюється не лише вихованням допитливості, розв'язуванням нестандартних задач але і готовністю сприйняти новий матеріал в усій її глибині. У теорії навчання доведено і підтверджено практикою, що процес засвоєння звичайного нового матеріалу, а також вправ тренувального характеру може розвивати активність учнів, якщо в його основі лежить методично продумана система завдань.

Аналіз відвіданих уроків переконує нас в тому, що вчителі початкової школи не завжди творчо, вдумливо підходять до вивчення навчального матеріалу. Можна спостерігати виконання одноманітних завдань, або завдань, опрацювання яких зводиться до механічного перенесення знань з однієї ситуації в іншу, а це, в свою чергу, викликає в учнів байдуже ставлення до предмета, знижує інтерес, сковує ініціативу, робить учня « пасивним споживачем». У цьому процесі відсутнє головне – самостійні роздуми над навчальним матеріалом, розвиток пошукової діяльності учнів.

Зупинимось на окремих моментах уроку математики.

Так, при вивченні теми «Табличні випадки множення і ділення» вчителі, як правило, обмежуються складанням таблиці множення(ділення) і на основі практичних вправ намагаються довести вивчення цього матеріалу до автоматизму. На протязі всіх уроків, присвячених вивченню табличних випадків множення(ділення), спостерігається одноманітна робота. В даний момент доцільно включати завдання з елементами дослідження, які будуть активізувати розумову діяльність учнів. Наприклад, таблиця множення 3. Після її складання слід звернути увагу на такі аспекти:

1. Яка закономірність спостерігається в добутках ? (Кожний наступний добуток збільшується на 3).
2. При множенні числа 3 на парне число отримуємо парне і навпаки .
3. Сума одиниць і десятків добутку ділиться на 3. (Наприклад, $3 \times 4 = 12$, $1 + 2 = 3$, $3 : 3 = 1$)

На завершення таблиці множення числа 3 доцільно запропонувати учням математичний диктант:

1. Запишіть в порядку зростання добутки, що отримали при множенні 3 (3,6,9,12,15,18,21,24,27,30).
2. Підкресліть в попередньому завданні парні числа (6,12,18,24,30).
3. Вставте пропущені числа : 3,6,9,.....15.....18.....30).

При вивченні усної і письмової нумерації багатоцифрових чисел слід зосереджувати увагу на детальному розборі чисел. Наприклад, при ознайомленні п'ятицифрових чисел слід зосередити увагу на тому, який найвищий розряд в даному числі, як називається п'ятий розряд (дес. тисяч), скільки класів в даному числі, назвати клас одиниць, клас тисяч, прочитати число, записати його за допомогою цифр, розкласти на суму розрядних доданків, визначити його місце в натуральній послідовності.

Розглянемо це на конкретному прикладі. Число 46794. Після озвучення числа звертаємо увагу дітей на першу половину числа – сорок шість тисяч.

- В якому класі повинна знаходитись ця частина числа? (В другому класі).
- Який найвищий розряд даного числа ви почули? (Десятки тисяч).
- На якій дротині ми відкладали десятки тисяч? (На п'ятій).
- Скільки десятків тисяч прозвучало? (Чотири десятки тисяч, або 40 тисяч).
- Яка кількість одиниць тисяч в даному числі? (Шість одиниць тисяч).
- Чи всі розряди другого класу прозвучали в даному числі? (Ні. Немає розряду сотень).
- Запишемо першу половину числа в нумераційній таблиці:

Клас тисяч			Клас одиниць		
сотні тисяч	десятки тисяч	одиниці тисяч	сотні	десятки	одиниці
	4	6			

- Яка друга половина числа? (794)
- Чи всі розряди є в даному числі? (Так)
- Запишемо дане число в нумераційній таблиці:

Клас тисяч			Клас одиниць		
сотні тисяч	десятки тисяч	одиниці тисяч	сотні	десятки	одиниці
	4	6	7	9	4

Пропонуємо учням записати число в зошиті: 46 794

- Умовно поділити його на класи.
- Назвати число, що стоїть в першому класі (794)
- Назвати число, яке ми запишемо в другий клас – клас тисяч (46)
- Розкласти число на суму розрядних доданків: $40\ 000 + 6\ 000 + 700 + 90 + 4$

- Назвати кожний розряд (4 одиниці, 9 десятків, 7 сотень, 6 одиниць тисяч, 4 десятки тисяч)
- Визначити місце числа в натуральному ряді:

46 793   46 794   46 795

- Скільки у даному числі всього: одиниць – 46 794; десятків – 46 79; сотень – 467; одиниць тисяч – 46; десятків тисяч – 4

Наступним завданням буде запис чисел на слух.

За допомогою такого аналізу учні переконуються, що числа другого класу читаються так само, як і числа першого класу.

Особлива увага зосереджується на записі чисел, в яких є відсутні одиниці певного розряду і, на місці яких ставиться нуль. Доречно нагадати, що нуль – це не відсутність розряду, а лише відсутні одиниці в даному розряді. При цьому слід акцентувати увагу дітей на тому, що у записі багатоцифрових чисел перший клас – клас одиниць записується трьома цифрами, які вказують на три розряди (одиниці, десятки, сотні), аналогічно записується і другий клас, якщо у числі наявні всі розряди.

При читанні і записі багатоцифрових чисел спочатку називаємо числа другого класу, а потім через невелику паузу числа першого класу.

Наведені приклади роботи з новим матеріалом розкривають не використані можливості його вивчення, а це, в свою чергу буде активізувати думку дитини. Вивчення даної теми в школі має значні недоліки, а саме: не розкривається чітко роль тисячі як лічильної одиниці, вивчення цієї теми розпочинається з нумераційної таблиці, а не з самостійного її розкриття.

Практичні вправи спрямовані на активізацію мислення учнів у роботі з новим матеріалом мають на меті показати урок як оригінальне педагогічне творіння, де все цікаве, де активізується думка дитини.

Список використаної літератури:

1. Богданович М. В. Методика викладання математики в початкових класах / М. В Богданович., М. В Козак., Я. А Король. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2001. — 368 с.

2. Шевчук І.В. Методичні підходи до розв'язування текстових задач у початковому курсі математики / І.В. Шевчук, Г.К. Шевчук – Умань: РВЦ «Софія», 2008. – 190 с.